

بیمه محصولات کشاورزی در اسپانیا

ترجمه: ایرج جابری

درمان افراد آسیب دیده تحت پوشش بیمه‌ای قرار دارد. وزارت کشاورزی، شیلات و مواد غذایی همه ساله اولویت‌های کشت محصولات را با سطوح مورد نیاز تولیدی جهت بیمه شدن برنامه‌ریزی می‌نماید. این برنامه قبل از تصویب به سازمان دولتی بیمه محصول که یک واحد مستقل وابسته به وزارت فوق‌الذکر می‌باشد، جهت اظهارنظر ارسال می‌گردد. در این سازمان اتحادیه‌های کشاورزان نیز نماینده دارند.

میزان پوشش خطرات براساس بیمه‌اتکائی آنها، توسط مجموعه شرکتهای بیمه مشخص می‌شود. هر شرکت بیمه می‌تواند سهمی از خطر را از طریق مشارکت در صندوق مشترک بیمه (Insurance Pool) تقبل نماید. از طرف دیگر اتحادیه مشترک شرکتهای بیمه محصول (Agro Seguro.S.A.) بعنوان یک واحد اجتماعی خدمات مدیریت و اطلاعات آماری در اختیار شرکتهای بیمه عضو در صندوق مشترک قرار می‌دهد. البته این واحد نیز توسط شرکتهای بیمه تشکیل شده و سهامداران آن بیمه‌گران اتکائی هستند. هر شرکت بیمه مستقلاً به عملیات بازاریابی و رقابت با سایر شرکتهای در امر فروش بیمه‌نامه مبادرت می‌ورزد.

دولت قسمتی از حق بیمه‌ها را بعنوان سوبسید به بخش کشاورزی تقبل نموده و می‌پردازد. مثلاً در سال ۱۹۸۸ میزان سوبسید پرداختی دولت ۴۳/۱٪ و سهم پرداختی کشاورزان ۵۶/۹٪ بوده‌است.

کنسرسیون گرامت بیمه، که سازمانی دولتی و وابسته به وزارت اقتصاد و دارائی است، بیمه‌گر اتکائی کلیه خطرات معین شده در برنامه سالانه، بیمه محصولات کشاورزی می‌باشد. این واحد براساس تضمین مازاد خسارت عمل می‌کند.

در نتیجه دولت به دو صورت پرداخت سوبسید به

اسپانیا شبه جزیره‌ای است که بعلت تنوع بسیار آب و هوایی با تضاد فراوان در این زمینه روبرو است. از یکسو تحت تأثیر هوای گرم و خشک شمال آفریقا قرار دارد، از سوی دیگر در جریان متغیر هوای اقیانوس اطلس که مه و طوفانی است، و بالاخره هوای مدیترانه‌ای که گاهی گرم و مرطوب و زمانی سرد است. این شرایط خاص اقلیمی موجب کشت محصولات کشاورزی گوناگون و متناسب با هر ناحیه شده‌است و به موازات آن تهدید خطر هم بسیار جدی است و بخش کشاورزی همواره در معرض وقوع حوادث فاجعه‌بار همگانی قرار دارد.

آغاز حرکت در جهت بیمه محصولات کشاورزی در این کشور به سالهای اولیه قرن حاضر برمی‌گردد. لکن نظام بیمه‌ای فعلی این کشور در سال ۱۹۷۸ به تصویب مراجع قانونی رسیده‌است.

انواع بیمه در اسپانیا

بیمه محصولات در این کشور برای ۳ رشته مهم کشاورزی، دامداری، و جنگلداری پوشش برقرار نموده‌است.

الف - کشاورزی - خطرات زیر پوشش عبارتند از تگرگ، آتش‌سوزی، خشکسالی، سرما، سیل، گردباد، بادهای گرم.

البته در صورت مطالعات فنی در هر مورد می‌توان خطرات برف، بارانهای سیل‌آسا، آفات و امراض را هم در قراردادها جای داد.

ب - دام - دامها در مقابل خطرات تلف شدن، و کشتار اجباری بیمه می‌شوند.

ج - جنگل - در مورد جنگل آتش‌سوزی و هزینه‌های مربوط به رفع آثار آن و همچنین هزینه

موجب کسب درآمد بیشتر برای شرکت‌های بیمه شده و هم به ایجاد ساختار مالی باثباتی در جوامع روستایی کمک می‌کند و این کاری است که در شرایط عادی به سادگی میسر نیست.

یکی از مشکلات اساسی بازاریابی این شکل بیمه بعثت دوران کوتاه قرارداد (معمولاً چند ماه) مشخص کردن زمان بستن قرارداد است. تعیین این زمان کاملاً ضروریست تا از هرگونه اشتباه و بیمه نمودن پس از وقوع حادثه جلوگیری نماید. از اینرو در قرارداد ذکر می‌گردد که اعتبار آن ۲۴ ساعت پس از پرداخت حق بیمه و انجام مراحل اداری است. در غیر این صورت هیچگونه ادعای خسارت پذیرفته نخواهد شد.

پرداخت حق بیمه نقدی است مگر آنکه براساس توافق فیما بین حق بیمه از طرف بانک بیمه گذار پرداخت شود.

تعیین حق بیمه

یکی از مشکلات اساسی اسپانیا در تعیین نرخ‌های حق بیمه کمبود اطلاعات آماری است. در حال حاضر در پاره‌ای از قسمت‌های فعالیت بیمه که تجربیات چند ساله حاصل شده اطلاعات و آمار پیرامون خطرات، گزینش نوع بیمه، استان، شهر، محصول... در دسترس می‌باشد.

براساس این اطلاعات محاسبات لازم جهت تعیین نسبت خسارت (Loss Ratio) و عرضه بیمه صورت گرفته است.

برای شروع فعالیت در زمینه بیمه محصول جدید اطلاعات هواشناسی از ایستگاه‌های مستقر در مناطق زیر کشت آن محصول خاص کسب می‌گردد. سپس این اطلاعات توسط سیستم کامپیوتری تجزیه و تحلیل شده و احتمالات وقوع شرایط جوی به شکل محاسبات خطی برای مشخص کردن نرخ حق بیمه انجام می‌شود. بطور کلی حق بیمه برای هر رشته جدید ابتدا در سطح استان معین می‌گردد و سپس با پیشرفت کار ب سطح مناطق حومه شهرها و یا حتی نواحی کوچکتر تری می‌یابد.

قبل از اعلام شروع بیمه روی یک محصول جدید

حق بیمه‌ها و بیمه اتکائی خسارات در اجرای برنامه مشارکت دارد.

از ۳ رشته فعالیت بیمه محصولات، در زمینه جنگل هنوز کار زیادی انجام نشده است. بیمه دام نیز به علت محدودیت تعداد دامداران چندان گستردگی نیافته است، هرچند که اخیراً روی بیمه گوسفند و پرورش ماهی فعالیت آغاز شده است. بدین ترتیب بیمه محصولات کشاورزی توسعه یافته‌ترین بخش فعالیت در این کشور را با داشتن پوشش بیمه‌ای روی ۳۸ محصول تشکیل می‌دهد.

پوشش بیمه‌ای به دو شکل بیمه چند خطر و بیمه خطرات خاص وجود دارد. در بیمه چند خطر پوشش بصورت خاص و محدود و فقط در مورد پاره‌ای محصولات و به منظور جبران فاصله میان بازده تضمین و بازده واقعی برقرار می‌گردد و غرامت معادل کاهش محصول به هر علت می‌باشد.

در بیمه خطرات خاص خسارات ناشی از خطرات نامبرده شده در قرارداد در طول دوره زراعی، اعم از خسارت کمی و کیفی، پرداخت می‌گردد.

انتخاب نوع پوشش اختیاری است و معمولاً شامل خطرات آتش سوزی، تگرگ، سرما، باد و باران می‌گردد. لازم به توضیح است که دو آثار خطر آتش سوزی و تگرگ مشهود و تشخیص میزان خسارت آنها آسان است لکن برای بررسی و ارزیابی آثار سایر خطرات لازم است تعاریف مشخص از شکل و آثار خسارات وارده برای ارزیابان وضع گردد.

بستن قرارداد

فروش قرارداد از طریق شبکه شرکت‌های بیمه تشکیل دهنده Agroseguro، نمایندگی‌های آنها و نیز دلانان بیمه صورت می‌گیرد. ساختار صندوق مشترک بیمه و طبیعت طرح بیمه محصولات به گونه‌ای است که انتخاب خطرات به صورت منفرد را غیرممکن می‌سازد. این امر بمنظور وضع ضوابطی برای رعایت حداقل لازم مراقبت‌های زراعی از سوی کشاورزان بیمه شده اتخاذ شده است.

استفاده از شبکه نمایندگی‌ها در سطح روستا هم

یک سلسله مطالعات اقتصادی از وضع بازار انجام می‌گردد تا مشخص شود نرخ معین شده و میزان پذیرش آن نزد کشاورزان تا چه حد می‌باشد.

عملیات ارزیابی خسارت

طبیعت بیمه محصولات کشاورزی ایجاب می‌نماید که بیمه‌گذاران پاره‌ای مسئولیت‌ها را بعهده بگیرند که باتوجه به زمینه فعالیت با یکدیگر متفاوت می‌باشد لکن شکل کلی آن عبارت است از:

۱ - محصول بیمه‌شده کلاً از یک نوع کشت شده باشد. در غیر این صورت هرگونه حقی از بیمه‌گذار سلب می‌گردد.

۲ - در فرم بیمه‌نامه مشخصات ثبتی مزرعه و ناحیه برای هر یک از قطعات قید گردد. اگر اطلاعات ثبتی در دسترس نباشد هرگونه آگاهی دیگری که به داشتن شناخت نسبت به مزرعه بیمه‌شده کمک کند کافی خواهد بود.

۳ - در گزارش اعلام خسارت از سوی بیمه‌گذار، جدا از سایر اطلاعات مورد نیاز، زمان پیش‌بینی شده برای برداشت بایستی قید شود. اگر در اعلام این زمان در فرمها مغایرتی بود لازم است نسبت به اصلاح آن اقدام گردد.

۴ - بیمه‌گذار می‌بایست به ارزیاب‌ها اجازه دهد تا هر زمان که لازم باشد مورد بیمه‌شده را بازدید نمایند و در این راه ضمن راهنمایی آنها و هدایت به مزارع کلیه اسناد دال بر حاکمیت خود را بر مورد بیمه‌شده ارائه نمایند.

اعلام خسارت

ماهیت فسادپذیری اغلب محصولات کشاورزی ایجاب می‌نماید تا سرعت خاص در اعلام خسارت و ارزیابی آن بکار رود.

بطور کلی خسارت می‌بایست توسط بیمه‌گذار و ظرف حداکثر ۷ روز به اداره مرکزی Agroseguro گزارش شود. هرگونه ادعای خسارت که فاقد مشخصات بیمه‌گذار از جمله نام و نام خانوادگی، شماره بیمه‌نامه و عامل خسارت باشد مورد

پذیرش قرار نخواهد گرفت.

در شرایط اضطراری اعلام خسارت به وسیله تلگراف، تلکس و یا فاکس مورد پذیرش می‌باشد و می‌بایستی حاوی اطلاعات فوق‌الذکر در مورد بیمه‌گذار باشد.

مراحل ارزیابی خسارت به دو بخش تقسیم می‌گردد:

الف - بازرسی بلافاصله بعد از وقوع خسارت

ب - ارزیابی خسارت در طول زمان مناسب

الف - بازرسی بلافاصله بعد از وقوع خسارت واجد نکات زیر است:

۱ - بازدید فوری کمک می‌کند تا عامل خسارت مشخص شده و در صورت امکان یک برآورد از ابعاد مالی خسارت بدست می‌دهد و نیز انجام مراقبت‌های زراعی توسط کشاورز مورد بررسی قرار گیرد.

۲ - این بازدید فوری منحصر به محصولاتی است که خصوصیات آنها ایجاب می‌نماید تا کنترل انجام گردد. البته بیمه‌گر الزامی به بازدید فوری خسارت وارده در محدوده ۳۰ روزه برداشت محصول ندارد.

۳ - در پایان بازدید فوری ارزیاب خسارت می‌بایست یک تأییدیه را تکمیل نماید که در آن اطلاعات پیرامون تاریخ بازرسی، نوع حادثه، عامل و تاریخ وقوع خسارت، اطمینان یافتن از تطابق مزرعه خسارت‌دیده با مزرعه بیمه‌شده، مرحله رشد گیاه در زمان وقوع حادثه، مرحله رشد گیاه در زمان بازرسی، وضعیت عمومی زراعت، بررسی وضع باقیمانده محصول، و بالاخره نحوه انجام اقدامات پیشگیرانه بیمه‌گذار برای کاهش خطر ثبت و تشریح شده باشد. پس از تکمیل این فرم تأییدیه یک نسخه به کشاورز داده می‌شود و او می‌تواند مفاد آنرا ظرف ۴۸ ساعت قبول یا رد نماید.

ب - برآورد خسارت

۱ - در این مرحله از عملیات خسارت وارده از خطرات تحت پوشش باتوجه به مفاد قرارداد ارزیابی می‌گردد.

۲ - ارزیابی بایستی قبل از برداشت محصول

انجام شود مگر در موارد زیر:

- خسارت در زمان برداشت واقع شده باشد.

- فاصله بین زمان اعلام خسارت و برداشت محصول باتوجه به ضوابط کافی نباشد.

- وجود فورس ماژور

ارزیابی و برآورد خسارت بصورت نمونه برداری انجام می شود. محصول مورد انتظار و خسارات وارد شده به محصول از نمونه های انتخاب شده استخراج می گردد.

پس از آنکه بیمه گذار و برآورد کننده خسارت در مورد میانگین خسارت وارده و محصول واقعی مورد انتظار به توافق رسیدند نمونه گیری متوقف خواهد شد. خسارات کمی و کیفی باتوجه به شرایط قرارداد می بایست معین گردد. چنانچه عملیات برآورد خسارت قبل از برداشت میسر نباشد و زمان برداشت محصول فرابرسد کشاورز می تواند با نگهداشتن قطعه نمونه بقیه مزرعه را برداشت نماید.

حل اختلافات

چنانچه ظرف ۴۰ روز از تاریخ اعلام خسارت به شرکت بیمه هیچگونه توافقی بین بیمه شده و بیمه گر حاصل نگردد دو طرف نمایندگان خود را برای برآورد خسارت معرفی می نمایند. این ارزیابها پس از بازدید مزرعه خسارت دیده میزان خسارت را اعلام می نمایند. حال چنانچه مابین این دو ارزیاب نیز توافق حاصل نگردد یک طرف سوم را تعیین کرده و سه نفری ضمن طی مراحل یاد شده فوق براساس اتفاق آراء نظر خواهند داد.

و بالاخره چنانچه با وجود فرد سوم بازهم به توافق نرسیدند یک قاضی از سوی دادگاه برای این امر معرفی می گردد.

سوابق آماری نشان می دهند که طی سالهای ۸۸ - ۱۹۸۳ بیشترین توالی وقوع خسارت روی غلات در ماه جولای با بیش از ۲۷۹۰۰ مورد خسارت ثبت شده است. در چنین مواقعی بسیج نیروها بسیار مشکل خواهد بود علی الخصوص که در سایر ایام سال کار در سطح پائینی باشد و پرسنل بیمه براساس میانگین حجم

فعالیت در طول سال استخدام شده باشد.

توزیع خطر

مشکلات و موانع موجود در این رشته خاص بیمه بخصوص باتوجه به پرداخت غرامتها و مدیریت ریسک با ایجاد یک صندوق مشترک بیمه اتکائی حل شده و قدرت مالی شرکت های بیمه را افزایش داده است. در اسپانیا باتوجه به نوسانات ادواری وقوع خسارات به کمک بیمه اتکائی ثبات لازم در فعالیت ها ایجاد شده و ذخایر فنی و سایر ذخایر متعادل و حفظ می گردد.

در پی مشکلات بسیاری که طی سالهای ۸۶ - ۱۹۸۳ و ۹۰ - ۱۹۸۸ رخ داد یک بررسی و تجدید نظر در ضوابط بیمه بعمل آمد و افزایش حمایت دولت قویاً توصیه گردید.

سیر تکامل بیمه محصولات

جدول پیوست بیمه های دریافتی و غرامت های پرداخت شده را نشان می دهد. ارقام جدول در یک دوره ۵ ساله نشان دهنده افزایشی معادل ۲۰۷٪ در زمینه های ثابت و سابقه دار و ۲۳۴٪ در فعالیت های آزمایشی و تجربی است که میانگین آن افزایشی برابر ۲۲۱٪ را نشان می دهد.

جمع بندی

یافت جغرافیایی خاص اسپانیا خسارات ناشی از عوامل طبیعی قهری را بر محصولات کشاورزی تحمیل می کند. از سال ۱۹۷۸ دولت نظام جدید بیمه محصولات را جایگزین شیوه های حمایتی قدیمی ساخت و در حال حاضر گردش وجوه سالانه آن بالغ بر ۲۵۸ میلیون دلار شده است. این نظام جدید بیمه ای از طریق ۶۴ شرکت بیمه اسپانیایی و خارجی فعالیت های خود را به جامعه ارائه می نماید.

تفکیک فعالیت های بیمه به دو رشته مجزا و مرکب از گروه های بزرگ بیمه ای مسئولان بخش را قادر ساخته است تا به بررسی ماهیت و نحوه تکامل نظریه قابلیت بیمه شدن اغلب خطرات طبیعی که روی

CCS که پوشش خود را به رشته‌های جدید و نیز ناشناخته فعالیت‌ها توسعه می‌دهد، اتکا دارد. آنچه در این مبحث تشریح گردید این نکته را ثابت می‌کند که در کشور اسپانیا هنگامی که شما در صنعت بیمه بر اساس اصول فنی فعالیت می‌کنید و این فعالیت در بخش خصوصی از سوی بیمه‌گران اتکائی دولتی و بین‌المللی مورد حمایت قرار می‌گیرد، امکان ایجاد یک بازار بیمه محصولات کشاورزی مستحکم و قابل اطمینان میسر می‌گردد، در حالی که در غیاب چنین شرایطی این روند غیرقابل دوام خواهد بود.

محصولات کشاورزی تأثیر می‌گذارند، پردازند. تجربه و اطلاعات موجود این امکان را فراهم ساخته است تا دو خطر سرما (یخ‌زدگی) و باد که قبلاً برف‌قابل بیمه شدن تشخیص داده شده بود زیر پوشش بیمه قرار گیرند.

در حال حاضر دولت اسپانیا بعنوان مروج و شوق توسعه بیمه محصولات کشاورزی عمل نموده و بخش کشاورزی به طراحی سیستم، بازاریابی، مدیریت برنامه و ارائه پوشش‌های مورد تقاضا می‌پردازد. در راه انجام چنین نقشی به حمایت بیمه اتکائی

روند تکامل و توسعه حق بیمه‌ها و خسارات

ردیف	حق بیمه‌ها (۱)	گرامتها + هزینه ارزیابی (۲)	نسبت خسارت L/R (۳) = $\frac{۲}{۱} \times ۱۰۰$
رشته‌های دائمی بیمه محصول			
۱۹۸۷	۵,۵۸۱,۶۲۵,۰۰۰	۴,۵۰۴,۹۲۶,۰۰۰	۸۰/۷۱
۱۹۸۸	۷,۹۸۴,۷۵۵,۰۰۰	۶,۲۴۸,۵۳۲,۰۰۰	۷۸/۲۶
۱۹۸۹	۸,۷۹۹,۰۶۷,۰۰۰	۵,۰۸۳,۳۷۲,۰۰۰	۵۷/۷۷
۱۹۹۰	۱۰,۰۸۶,۷۴۴,۰۰۰	۷,۳۵۰,۸۲۷,۰۰۰	۷۲/۸۸
۱۹۹۱	۱۱,۵۹۱,۷۹۳,۰۰۰	۱۱,۰۳۷,۵۴۶,۰۰۰	۹۵/۲۲
رشته‌های موقتی آزمایشی			
۱۹۸۷	۶,۰۶۰,۹۴۲,۰۰۰	۷,۶۱۲,۰۸۳,۰۰۰	۱۲۵/۵۹
۱۹۸۸	۶,۷۷۵,۸۰۷,۰۰۰	۵,۲۵۹,۲۶۰,۰۰۰	۷۷/۶۱
۱۹۸۹	۹,۵۳۸,۵۹۳,۰۰۰	۱۴,۲۳۰,۹۸۴,۰۰۰	۱۴۹/۱۹
۱۹۹۰	۱۱,۴۳۳,۸۳۵,۰۰۰	۱۵,۲۵۴,۴۱۸,۰۰۰	۱۳۳/۴۲
۱۹۹۱	۱۴,۲۳۱,۶۸۶,۰۰۰	۱۵,۸۳۳,۴۰۳,۰۰۰	۱۱۱/۲۵
کل رشته‌ها			
۱۹۸۷	۱۱,۶۴۲,۵۶۸,۰۰۰	۱۲,۱۱۷,۰۰۹,۰۰۰	۱۰۴/۰۸
۱۹۸۸	۱۴,۷۶۰,۵۶۳,۰۰۰	۱۱,۵۰۷,۷۹۲,۰۰۰	۷۷/۹۶
۱۹۸۹	۱۸,۳۳۷,۶۶۱,۰۰۰	۱۹,۳۱۴,۳۵۶,۰۰۰	۱۰۵/۳۲
۱۹۹۰	۲۱,۵۲۰,۵۸۰,۰۰۰	۲۲,۶۰۵,۲۴۸,۰۰۰	۱۰۵/۰۴
۱۹۹۱	۲۵,۸۲۳,۴۷۹,۰۰۰	۲۶,۸۷۰,۹۴۹,۰۰۰	۱۰۴/۰۵

منبع:

The spanish Experience in the Field of Insurance Against Agricultural Risks, Syria, ۱۹۹۲.

Nenaraca Workshops on Agricultural Risk Management.